

بحران سیاسی در سرزمین مادری «بهار عربی»

رییس‌جمهوری تونس نخست‌وزیر را عزل و پارلمان این کشور را منحل کرد

مخالفان قیس سعید او را به کودتا علیه قانون اساسی متهم کرده‌اند

آرمین منتطری

رییس‌جمهور تونس روز گذشته پارلمان این کشور را منحل کرده و هاشم المشیشی، نخست وزیر این کشور را از مقامش خلع کرد. رقباي سياسي قيس سعید این اقدام خود را محکوم کرده و حمله به دموکراسی توصیف کردند اما حامیان سعید به خیابان‌ها ریخته، جشن گرفته و از این اقدام او استقبال کردند.

قیس سعید روز یکشنبه پس از اینکه اعتراضات گسترده و خشونت‌باری در برخی شهرهای تونس در واکنش به مدیریت دولت این کشور در خصوص کرونا و اقتصاد صورت گرفت، اعلام کرد که خودش شخصا با کمک نخست وزیر جدید تونس مسوولیت اجرای کشور را در دست خواهد گرفت. این بزرگ‌ترین چالش قانون اساسی تونس از سال 2014 است. قانونی که در آن قدرت رییس‌جمهور، نخست‌وزیر و پارلمان از یکدیگر تفکیک شده بود. قیس سعید اما در نطقی تلویزیونی گفته است: «بسیاری از مردم از ریاکاری، خیانت و بدعهدی و سرقت حقوقشان ناراحت هستند. من به همه آنهایی که سلاح به دست می‌گیرند و همه آنهایی شلیک می‌کنند، هشدار می‌دهم که نیروهای ارتش پاسخ‌شان را با گلوله خواهند داد». قیس سعید همچنین مصونیت قضایی اعضای پارلمان تونس را لغو کرده و اعلام کرد که اقدامات کاملاً براساس قانون اساسی تونس است.

نطق سعید پس از يك جلسه اضطراری در کاخ ریاست‌جمهوری انجام شد. قبل از این جلسه هزاران تونسی در برخی شهرهای این کشور به خیابان‌ها ریختند و خشم خود را نسبت به عملکرد حزب النهضة که بیشترین کرسی‌های پارلمان این کشور را در اختیار دارد، ابراز کردند. راشد غنوجی، رییس پارلمان تونس سعید را متهم کرد که علیه

انقلاب تونس و قانون اساسي اين کشور دست به کودتا زده است. غنوجي که رياست حزب النهضة را نیز برعهده دارد در گفت‌وگويي با خبرگزاري رويترز گفته است: «ما همچنان معتقديم که قانون اساسي بايد رعايت شود و حاميان النهضة و مردم تونس همچنان از انقلاب تونس دفاع خواهند کرد.» حزب النهضة نیز در بيانيه‌اي رسمي اقدامات رييس‌جمهوري تونس را محکوم کرده و آن را کودتايي دولتي عليه انقلاب تونس توصيف کرد. حزب النهضة در بيانيه‌اي که در صفحه فيس‌بوک خود منتشر کرد، نوشت: «آنچه قيس سعيد در حال انجام آن است يك کودتاي دولتي عليه انقلاب، قانون اساسي است و اعضاي حزب النهضة و مردم تونس از انقلاب دفاع خواهند کرد.»

اختلافات در ساختار سياسي تونس

بیش از يك سال است که قيس سعيد به عنوان رييس‌جمهوري تونس با نخست‌وزيرش المشيشي دچار اختلافات گوناگون است. آنها در خصوص چگونگي خروج تونس از بحران اقتصادي و نحوه مدیریت همه‌گيري ويروس کرونا با يکديگر اختلاف نظر دارند. قيس سعيد و اعضاي پارلمان تونس در دو انتخابات جداگانه که در سال 2019 برگزار شد، انتخاب شدند در حالي که المشيشي سال گذشته بر صندلي نخست‌وزيري نشست و در واقع دولت او جایگزین دولتي شد که تنها چندي از عمرش مي‌گذشت. البته برخي ناظران تحولات تونس از اقدامات اخير سعيد متعجب نشدند چه اينکه او پيش‌تر نیز تهديد کرده بود که پارلمان را منحل کرده و نخست وزير را عزل خواهد کرد. در واقع تونس از ماه سپتامبر سال گذشته در شرايط بحران سياسي قرار گرفته بود. بسياري از تونسي‌هاي جوان خصوصا آنها که در اعتراضات روز يکشنبه شرکت کرده، اعلام کرده‌اند که از اقدامات سعيد حمايت مي‌کنند. معترضان همچنين اعلام کرده‌اند که اصلاحات اقتصادي و اجتماعي در تونس بايد آغاز شود. در حال حاضر بزرگ‌ترين مشکل تونس درگير شدن با ويروس کرونا و بحران اقتصادي است. تعداد موارد ابتلا به ويروس کرونا در تونس بسيار افزايش يافته است و از جمعيت 12 ميليون نفري اين کشور بیش از 18 هزار نفر به دليل ابتلا به اين بيماري جان خود را از دست داده‌اند.

ويليام لارنس، استاد دانشگاه واشنگتن و متخصص مسائل تونس در گفت‌وگويي با الجزيره مي‌گويد: «دولت تونس ناکارآمد است و رييس اين کشور هيچ رهبري موثري ندارد. تنها راه‌حل او اين است که برخي را عزل کند و اين نوع راه‌حلي تقريبا شبیه راه‌حلهای رييس‌جمهور سابق امريکا است! به‌رغم اينکه تونس اساسا کشور پرنشاطي است اما اين روزها من نشاطي در اين کشور نمي‌بينيم. در آن سو نیز رييس‌جمهوري

داریم که در استفاده از توانایی‌ها و اختیاراتش برای حل مشکلات، بسیار ضعیف است.»

از زمان انقلاب تونس در سال 2011، این کشور به بحران اقتصاد دست به گریبان بوده و حالا همه‌گیری ویروس کرونا این بحران را تشدید کرده است. نتیجه این دو بحران موجب شده حمایت افکار عمومی از دولت کاهش یافته و نرخ بیکاری سر به آسمان گذاشته و کیفیت خدمات دولتی به مردم کاهش یابد. هفته گذشته، المشیشی، نخست وزیر تونس وزیر بهداشت این کشور را پس از رخدادهاي صورت گرفته در جریان واکسیناسیون سراسری در روز عید قربان که در آن مردم از ناکافی بودن ذخایر واکسن شکایت داشتند، از کار برکنار کرد. وزارت بهداشت تونس اوایل ماه جاری اعلام کرد که به واسطه شدت بحران همه‌گیری کرونا، نظام بهداشتی تونس فرو پاشیده است. در نهایت قیس سعید، رئیس‌جمهوری تونس پس از یکسال اختلاف نظر با نخست وزیر و راشد الغنوشي، رئیس پارلمان تونس، به ارتش این کشور مسوولیت داد مدیریت کنترل شیوع کرونا را برعهده بگیرد. برخی ناظران تحولات تونس معتقدند که این اقدام سعید با هدف تلاش برای گسترش میزان قدرت خود در سطحی فراتر قانون اساسی سال 2014 تونس صورت گرفته است. فلج شدن دولت تونس موجب میشود این کشور نتواند در مذاکراتش با صندوق بین‌المللی پول برای دریافت وام موفق عمل کند. این در حالی است که تونس به شدت به کمک‌های صندوق بین‌المللی پول نیاز دارد.

اعتراضات گسترده در تونس

روز یکشنبه گذشته، هزاران تونسی با شورش علیه محدودیت‌های کرونایی به خیابان‌های پایتخت و دیگر شهرهای بزرگ این کشور ریختند. جماعت معترض که بیشترشان را جوانان تونسی تشکیل میدادند با سردادن شعار «بیروید بیرون» انحلال پارلمان و برگزاری انتخابات زودهنگام را خواستار شدند. معترضان در شصت و چهارمین سال استقلال تونس با فراخوان گروه اپوزیسیونی به نام جنبش 25 جولای به خیابان‌ها ریختند.

حضور گسترده مأموران امنیتی نیز در خیابان‌ها دیده شد و نیروهای پلیس تونس خیابان‌های منتهی به خیابان اصلی پایتخت این کشور را با موانع بتنی سد کردند. این خیابان که خیابان بورقیبه نام دارد همان خیابانی است که 10 سال پیش جرقه انقلاب تونس که موجب تحركات زنجیره‌ای در دیگر کشورهای عربی شد، در آن زده شد. تحركاتی که به بهار عربی مشهور شد. نیروهای پلیس تونس همچنین در اطراف پارلمان این کشور مستقر شده و مانع از دسترسی معترضان به ساختمان

پارلمان شدند.

روز یکشنبه در تونس، پلیس از گاز فلفل علیه معترضانی که سنگ پرتاب می‌کردند و شعارهایی در خصوص لزوم استعفای نخست وزیر و انحلال پارلمان سر می‌دادند، استفاده کرد. شاهدان عینی می‌گویند که معترضان سعی کردند به دفاتر حزب النهضة در برخی نقاط حمله کنند و در شهر توزر معترضان دفاتر این حزب را به آتش کشیدند. فعالیت سیاسی حزب النهضة تا قبل از انقلاب تونس ممنوع بود و از سال 2011 که بار دیگر فعالیت خود را از سر گرفت موفق‌ترین حزب تونس و همواره یکی از اضلاع دولتهای ائتلافی در تونس بوده است.

تونس: ۵ میلیون ۱۴۰۰ نفر